

1.01 Izvirni znanstveni članek

UDK 325.52(497.434)(091)

Prejeto: 11. 8. 2010

**Boris Golec**

doc. dr., višji znanstveni sodelavec, Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana
e-pošta: bgolec@zrc-sazu.si

Pokrščeni »Turek« Anton Husič in 316 let njegovega rodu pri Pobrežju v Beli krajini

IZVLEČEK

Svoboščinsko pismo grofa Janeza Adama Purgstalla, izdano njegovemu podložniku Antonu Husiču leta 1707 v gradu Pobrežje v Beli krajini, tik ob današnji slovensko-hrvaški državni meji, je prvo pričevanje o tem, da so se pokrščeni muslimani, v glavnem turški vojni ujetniki, na Slovenskem posamič naseljevali tudi kot kolonisti. Na takšno, zelo redko prakso je doslej kazalo zgolj nekaj patronimikov. Do konca 17. stoletja je sicer izpričanih nekaj deset krstov t. i. »Turkov«, največ žensk in otrok, a je o njihovi nadaljnji usodi ugotovljivega komaj kaj. Anton Husič, po rodu z današnjega obmejnega območja med Hrvaško in Bosno in Hercegovino, je po krstu (pred letom 1690) služil pri grofu Purgstallu v Vojni krajini, nato pa kot nagrado za zvestobo dobil v Beli krajini kmečko posest z raznimi ugodnostmi. Njegov primer je tem bolj zanimiv, ker danes na delu njegove posesti v Purgi pri Pobrežju živi že deveta generacija potomcev in zadnja oseba s priimkom Husič. Priimek je sicer močnejše prisoten v okoliških vaseh, kamor so se od konca 18. stoletja dalje razselile stranske rodbinske veje.

KLJUČNE BESEDE

krščenje muslimanov, Pobrežje, Bela krajina, Husič, Vojna krajina

ABSTRACT

THE CHRISTIANISED »TURK« ANTON HUSIČ AND HIS 316-YEAR-OLD FAMILY LINE IN POBREŽJE, WHITE CARNIOLA

A letter of privilege that Count Hans Adam Purgstall issued to his serf Anton Husič in 1707 at the Podbrežje Castle in White Carniola standing on the present-day Slovenian-Croatian border, bears the first testimony of the fact that a few Christianised Muslims, mostly Turkish prisoners of war, also settled the Slovenian territory as colonists. This highly rare practice has so far been suggested by a handful of patronymics. Although several tens of christenings of so-called »Turks«, mostly women and children, were recorded until the end of the 17th century, almost nothing is known about their later lives. Anton Husič, who originally came from the area of the present-day border between Croatia and Bosnia and Herzegovina, served Count Purgstall in the Military Frontier from his christening onwards (before 1690). Then he received a farmstead in White Carniola with various pertaining benefits as a reward for his loyalty. His example is especially interesting because a part of his estate in Purga near Pobrežje is still home to the ninth generation of his descendants and to the last person with the family name Husič. The latter is more commonly found in the surrounding villages where the side branches of the family settled from the end of the 18th century onwards.

KEY WORDS

Christianisation of Muslims, Pobrežje, White Carniola, Husič, Military Frontier

V dodatku k enemu od urbarjev gospostva Pobrežje ob Kolpi se je med prepisi listin ohranil zapis pravnega dejanja iz leta 1707, ki mu na Slovenskem ne najdemo primerjave. Iz obdobja več sto let trajajočih vojskovanj z Osmansko državo predstavlja namreč doslej edino znano pričevanje o naselitvi pokrščenega muslimana na določeni posesti. Od konca 16. do konca 17. stoletja zasledimo sicer v krstnih matičnih knjigah nekaj deset vpisov krstov t. i. »Turkov«, zlasti med dunajsko vojno 1683–1699 zajetih žensk in otrok, a je o nadaljnji usodi krščencev ugotovljivega komaj kaj. Posameznikom je skoraj nemogoče slediti že zaradi dejstva, da v krstno matico nihče razen enega ni bil vpisan s priimkom, pa še priimek tega edinega, krščeneza v Ljubljani, je nemška novotvorba.¹ Na drugi strani se je v slovenskem prostoru skozi stoletja ohranilo nekaj na uho tipično muslimanskih patronimikov (Murat, Mustafa, Hasan idr.),² vendar zaradi skopih virov ni bilo mogoče z gotovostjo dognati, ali gre res za potomce pokrščenih muslimanov. Sklepanje, da so se posamezni turški vojni ujetniki in prebegi moškega spola naseljevali na naših tleh tudi kot kolonisti, je z najdbo zapisa iz Pobrežja končno dobilo potrditev. Še več, del posesti, o kateri govori omenjena listina iz leta 1707, je v rokah iste rodbine še danes, navzočnost Husičev v Pobrežju in okolici pa kontinuirano izpričana že 316 let, vse od leta 1694.³

Besedilo listine, datirane 2. marca 1707 v pobreškem gradu, se v prevodu iz nemščine glasi:⁴ »Jaz, Janez Adam, Svetega rimskega cesarstva grof Purgstall, baron na Krupi, Gradcu in Pobrežju, gospod na Vinici, v Učakovcih, Riegersburgu in Obermayerhofnu,⁵ svetnik notranjeavstrijskega dvornega vojnege sveta, generalni stražni mojster, poveljnik in kapetan (stotnik) v ogulinski Vojni krajini (*G(ene)ral Feldwachtmeister, Obriste, vnd Hauptman der Ogulinischen g(r)änzen*), s tem spričujem: Potem ko sem poštenega in možatega Antona Husiča (*Anthoni Huschitsch*), nekrščansko rojenega Turka (*vnchristlich gebornen Türckh*), tukaj privedel h krstu (*alda zu der H: Tauff komben /.../ lassen*) in ga dal podučiti in spreobrniti v krščansko vero, v kateri živi kot pravičen katoliški kristjan še danes, je meni in moji v Bogu blagopokojni gospe soprogi, visoko- in blagorodni gospe Ani Elizabeti, rojeni grofici Gallenberg, služil posebno marljivo in koristno kot »bágija« (*vor*

einen Wagio),⁶ nato pri meni kot komornik (*Camerdiener*) in končno kot gospodar (*Würth*) [ekonom] pri ogulinski kapetaniji (*Hauptmannschaft*), nazadnje pa se pri omenjeni kapetaniji ni samo vse do danes uril v gospodarskih zadevah (*In Oeconomis das Manegio wie zu dato geführt*), ampak je bil med turškimi vojnami, v mojo posebno korist, vselej udeležen pri turških obleganjih, pohodih in manjših spopadih (*von Thürkhischen belagungen, Portheyen vnd Scharmizlen allzeit mit gezogen*), ne da bi za vse navedeno, tako za zvesto in prizadevno, kakor za koristno opravljanje službo prejel do današnjega dne en sam krajcar plačila in od tega le malo tolažbe; predvsem pa mi je med boleznimi, ki so me pogosto doletele, tako stregel, da tega ni mogoče pustiti brez plačila, ampak gre posebej ceniti. Upošteva njegovo službo, meni nenehno izkazovano zvestobo in znatno koristnost sem Antonu Husiču v času, ko je bilo to v moji moči in oblasti, brez kakšne škode in ovir, iz hvaležnosti in namesto zasluženega plačila [izročil] zemljišče pod Preložnikom (*Vnter Priilloschnig*), ki ga je poprej kot zakupnega (*Miethweiß*) posedoval čevljar Miko Adlešič in ga je bilo za polovično hubo [kmetijo] in kjer ima zdaj Anton Husič hišo, hlev, skedenj in dva vrta, ter v celoti tudi vse, kar poseduje pri Pobrežju in tukaj v trgu (*aldar in der Burg*), skupaj z ogradami, senožetmi, polji, vinogradom v Selih (*zu Sella*) in pritiklinami. Od vseh navedenih zemljišč in bivališč (*Wohnungen*) brez izjeme in pridržka, ki jih zdaj poseduje in so podložna gospostvu Pobrežje, so Anton Husič, njegovi dediči in dedičev dedič dolžni meni in mojim dedičem ter vsakokratnemu lastniku gospostva Pobrežje pravčasno plačevati v gosposčinski urbar proti pobotnici letno 6 goldinarjev, in to za vse skupaj, tj. za davek, kontribucijo, tlako, činž in desetino razen duhovščini pripadajoče četrtine, nadalje niso obvezani prenašati pisem, pač pa so moški dediči in dedičev dedič Antona Husiča, ko odrastejo, obvezani potovati z menoj, mojimi dediči ali vsakokratnim lastnikom gospostva Pobrežje, in sicer na gosposčinske stroške ter nikakor ne zunaj dežele. Končno želim, da to svoboščinsko pismo (*Freyheits Brieff*), tako kot je od besede do besede z vsemi določili in v najboljši pravni obliki z vsemi podrobnostmi svečano narejeno in sklenjeno, ščitijo poleg mene vsi moji potomci in vsak lastnik gospostva Pobrežje in da se po potrebi na zahtevo Antona Husiča zaveže v javne spise in potrdi (*ad acta publica pernotiret vnd Ratificieret*) pri častitem ogradnem sodišču za Kranjsko, da bodo Anton Husič in njegovi dediči s tem zaščiteni in zavarovani. Vse zvesto, brez nevarnosti in ob zavezi splošne deželne zaveze za škodo na Kranjskem in v Slovenski marki izdano v Pobrežju 2. marca 1707. [pečat izstavitelja] Janez Adam grof Purgstall.«

1 Voje, *Slovenci pod pritiskom*, str. 138; Mlinarič, *Usoda turških ujetnikov*, str. 299–303. – Pregled vseh znanih krstov muslimanov na Slovenskem do konca 17. stoletja je v tisku (Golec, *Krščevanje osmanskih podanikov*).

2 Mal, *Uskočke seobe*, str. 83; Voje, *Slovenci pod pritiskom*, str. 138.

3 Prim. kratko obravnavo pobreškega Husiča in njegovega rodu v: Golec, *Nastanek in razvoj*, str. 548.

4 ARS, AS 749, Gospostvo Krupa, Pobrežje in Pusti Gradec, knj. 5, urbar Mrzljaki 1715–1720, s. p.

5 Gradova Riegersburg in Obermayerhofen ležita pri Feldbachu na avstrijskem Štajerskem.

6 Bágija pomeni odpadnik oziroma upornik (prim. Škaljić, *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*, str. 112).



Grad in trg Pobrežje po Valvasorjevi Topografiji Kranjske 1679.

Izvirnik svoboščinskega pisma, ki ga je prejel Anton Husič, en izvod pa je bržčas ostal tudi v pobreškem gradu, se je že kdove kdaj izgubil in tudi spomin na prednika – spreobrnjenca iz islamske vere – je tako pri potomcih kot v sosesčini že dolgo tega povsem zbledel.⁷ Tudi če se je zdela zgodba komu zanimiva, v krščanskem okolju in spremenjenih okoliščinah najbrž ni bila vredna zadostnega spomina, da bi jo prenašali iz roda v rod. Za ohranjanje izročila so sicer obstajala več kot ugodna tla, saj sta se Husičev rod in priimek vse do danes obdržala prav na delu posesti, o kateri govori listina. A Husiče so domačini, zgodovinarji in domoznanci preprosto začeli prištevati med uskoke, katerih priselitev je obmejno Belo krajino zaznamovala še zlasti močno v 16. stoletju. Sklepanje je bilo več kot logično, saj se je številno uskoško prebivalstvo zasedrlo prav na območju gospodstva Pobrežje, do danes pa se je v bližnjem Marindolu in Bojancih ohranil pravoslavni živelj.⁸

Tudi ko bi se kdo lotil raziskave o pobreških Husičih, brez odkritja prepisa svoboščinskega pisma ne bi mogel priti do spoznanja, kateri veri je prvotno pripadal prvi v Pobrežju izpričani Husič. Najstarejše matične knjige župnije Podzemelj, ohranjene od 1669 dalje, bi mu razkrile zgolj to, da se je Anton Husič v njih prvič pojavil leta 1694 kot krstni boter.⁹ Ker njegovega priimka pred tem ni zaslediti, mnogi uskoški priimki pa so bili tedaj razširjeni že v več družinah, bi iskalec lahko prišel kvečjemu do sklepa, da je bil Anton Husič konec 17. stoletja najverjetneje priseljenec, prvi in edini s tem priimkom v tedaj še obsežnejši podzemeljski župniji. A ne nazadnje bi mož lahko nosil tudi priimek, ki se v četrtoletju od leta 1669, ko se matice začenjajo, v teh pač ni pojavil zato, ker je bil redek, omejen na eno samo družino, čeprav bi tu dejansko živel že dlje časa. Nemajhno pozornost bi v krstni matici vzbudilo Antonovo dvakratno naslavljanje z gospodom (*Dominus*), leta 1700 in 1703,¹⁰ kar je predstavljalo veliko izjemo. In končno bi prišla pomembnost Antona Husiča do izraza v dveh urbarjih pobreškega gospodstva iz let 1718 in 1737, v katerih je imenovan »vojvoda«.¹¹ O tem, od kod »gosposki« in »vojvodski« naslov, bi viri še naprej vztrajno molčali, četudi bi namigovali na neko (pol)vojaško ali

⁷ Antonova potomka Marija Črnič, roj. Husič (1949), Purga 2, Adlešiči, domneva, da se je družinsko izročilo izgubilo pri njenem dedu Mihi Husiču (1876–1967), ki je zgodaj izgubil starše (tel. pogovor 8. 3. 2005). Mihov vnuk Valentin Husič (1943), Borštnikova ulica 16, Maribor, sicer zadnji moški potomec rodbinske veje iz Purgje, pa je od deda slišal, da so bili predniki menda iz Bosne oziroma uskok, a ničesar gotovega o številu priseljencev in njihovi veri (tel. pogovor 20. 6. 2010).

⁸ Prim. Voje, *Slovenci pod pritiskom*, str. 132–133. – *Krajevni leksikon Dravske banovine* (1937), str. 120, pri obravnavi Adlešičev navaja: »Nanje [na uskoke] spominjajo razen še sedaj pravoslavnega naselja Bojancev tudi Pribinci, Fučkovci, Dragoši, Žuniči, posebno pa zaselki Vlačansko in Sikonijsko selo v Tribučah ter Jankoviči, Šostariči, Karaman v Bednju, Vukobrati v Žuničih ter mnogi (ne všteti bojanjskih) priimki, kot Bahorič, Žarkovič, Cvitkovič, Ilinič, Jankovič, Marentič, Milčinovič, Miketič, Husič, Pavlakovič,

Prianovič, Račič, Ritmanič, Stipanič, Sikonja, Šostarič, Vlašič, Vranešič, Žunič itd.«

⁹ NSAL, ŽA Podzemelj, R 1669–1703 (dejansko 1675–1703, prej vpisi porok 1669–1679), 22. 4. 1694.

¹⁰ Prav tam, 28. 6. 1700 in 19. 1. 1703.

¹¹ ARS, AS 749, Gospodstvo Krupa, Pobrežje in Pusti Gradec, knj. 3, urbar Pobrežje 1718–1722, s. p. (Markht Freienthurn); knj. 7, urbar Pobrežje 1737, s. p. (Markht Freienthurn).

upravno funkcijo ter na Antonovo povezanost z Vojno krajino. Priimek Husič je med izvorno neslovenskimi belokranjskimi patronimiki resda nekoliko neobičajen, vendar sam po sebi ne pove veliko. Na območjih pod osmansko oblastjo in v pokrajinah, ki so bile s temi ozemlji tako ali drugače povezane, so namreč »turški« zveneče priimke neredko nosili tudi kristjani.¹²

Vrnimo se k svoboščinskemu pismu grofa Purgstalla iz leta 1707, s katerim so se nepričakovano odprle povsem nove dimenzije. Ovdoveli grof Janez Adam, poveljnik v Vojni krajini in lastnik pobreškega gospostva, je s posestjo in z njo povezanimi ugodnostmi nagradil svojega zvestega služabnika, »nekrščanski rojenega Turka«, zdaj »pravičnega katoliškega kristjana«. Navajanje, kaj vse je Husič počel v grofovi službi v Ogulinu, kaže, da je njegovo služenje trajalo daljše obdobje, omenjanje sodelovanja v turških vojnah pa Antonov krst trdno umešča v čas pred sklenitvijo karlovskega miru leta 1699, tudi če ne bi poznali omenjenega botrovanja sredi devetdesetih let. Podatek, da je grof Husiča »tukaj (*alda*) privedel h krstu«, gre vsekakor razumeti kot nekje v Beli krajini, blizu Pobrežja, če že ne ravno v domači župnijski cerkvi v Podzemlju. Toda v najstarejši podzemeljski krstni matici, precej zgledno vodeni od leta 1675 dalje, ni ne Antonovega ne krsta kakšnega drugega muslimana. Glede na to, da poznamo od drugod nekaj natančnih pričevanj o krstih osmanskih podanikov, vpisov teh pa v tamkajšnjih krstnih maticah vendarle ni najti, bi bilo lahko enako tudi v Antonovem primeru.¹³ Zapis o krstu je nemara izostal ali pa so grofovega varovanca krstili v kateri od sosednjih belokranjskih župnij. Zaradi neohranjenosti krstnih matic tega ni mogoče preveriti ne za metliško ne za črnomaljsko župnijo, krstne matice župnij Semič in Vinica, za ta čas ohranjene precej fragmentarno, pa Husičevega krsta ne navajajo.¹⁴ Prav mogoče bi bilo, da je Anton prejel prvi krščanski zakrament v enem od

obeh belokranjskih mest, saj je na Slovenskem velika večina krstov muslimanov izpričana v mestih, kjer je bilo dogodku mogoče dati tudi več blišča in s tem ustrezen poudarek.¹⁵

O letu Husičeve spreobrnitve bi brez drugih podatkov lahko prav tako le ugibali in ga postavljali pred leto 1699. Zanesljivo je bil krščen vsaj nekaj časa pred 22. aprilom 1694, ko je šel v Podzemlju za krstnega botra otroku iz Pobrežja, tedaj brez dvoma že kot »zrel kristjan« (!).¹⁶ Isto leto, 20. novembra 1694, je umrla Purgstallova žena Ana Elizabeta, ki jo listina omenja v zvezi s Husičevim najzgodnejšim služenjem pri grofu.¹⁷ Zelo pomembno oporno točko za ugotavljanje časa krsta predstavlja tudi navedba, da je bilo Francu Husiču – kot bomo videli, Antonovemu sinu – ob smrti leta 1750 približno šestdeset let in se je torej rodil okoli leta 1690. Potemtakem je mogoč sklep, da se je Anton spreobrnil še v osemdesetih letih 17. stoletja, a skoraj gotovo ne pred izbruhom dunajske vojne leta 1683, med katero je krščevanje vojnih ujetnikov postalo množično.¹⁸

Kdo in od kod je bil mož, ki je s krstom zamenjal svoje nekrščansko ime in postal Anton? Službovanje v ogulinski kapetaniji navaja k sklepanju, da je šlo za človeka nekje z današnjega obmejnega območja med Hrvaško in severozahodnim delom Bosne in Hercegovine.¹⁹ Na kakšen način se je znašel pri grofu Purgstallu, listina razumljivo ne pove. Možnosti sta dve: ali je bil zajet ali pa je na drugo stran prebegnil sam, kar je vendarle manj verjetno. Kdaj se je rodil, lahko sklepamo le iz posrednih pričevanj, zlasti glede na starost njegovih otrok, ker v podzemeljski mrliški matici žal ni vpisa Antonove smrti in z njim navedbe starosti. Husič naj bi Purgstallu in njegovi soprogi sprva služil kot »bágiya«, torej kot turški odpadnik oziroma upornik, kajpak šele potem, ko ga je dal grof podučiti v krščanski veri in krstiti. O tem, da bi postal kristjan še kot otrok, gre dvomiti, saj ga Purgstallovo svo-

¹² Prim. Paver, »Turci«, str. 49–52.

¹³ V krstnih maticah ljubljanske stolne župnije Sv. Nikolaja ni vpisov naslednjih krstov, dokumentiranih v drugih virih prve roke: leta 1651 sedemletnega dečka, ki so ga poslali v jezuitsko šolo (Radics, *Der krainische Historiograph*, str. 15), leta 1685 treh turških deklic, krščenih pri jezuitih, in naslednje leto v stolnici krščene žene turškega paše iz Novih Zamkov na današnjem Slovaškem (Baraga (ur.), *Historia annua*, str. 334 in 348). Prim. NŠAL, ŽA Ljubljana-Sv. Nikolaj, Ind R 1621–1653, Ind R 1653–1692, R 1643–1653, R 1678–1686, R 1686–1692). Prav tako ni v krstni matici župnije Laško vpisa krsta moškega, ki je bil tam krščen 24. junija 1667 in je umrl že naslednji mesec; podatke o njegovem krstu navaja le mrliška matica (Župnijski urad Laško, R 1665–1679, M 1648–1721), posredoval pa mi jih je kolega Dejan Zdravec, ki se mu iskreno zahvaljujem.

¹⁴ NŠAL, ŽA Vinica, R 1679–1685; ŽA Semič, R 1672–1678 in 1688–1689 (fragment). – Metliške krstne matice se začnajo šele po katastrofalnem požaru leta 1705, črnomaljske pa leta 1753 (prim. *Vodnik po maticnih knjigah*, str. 84, 352).

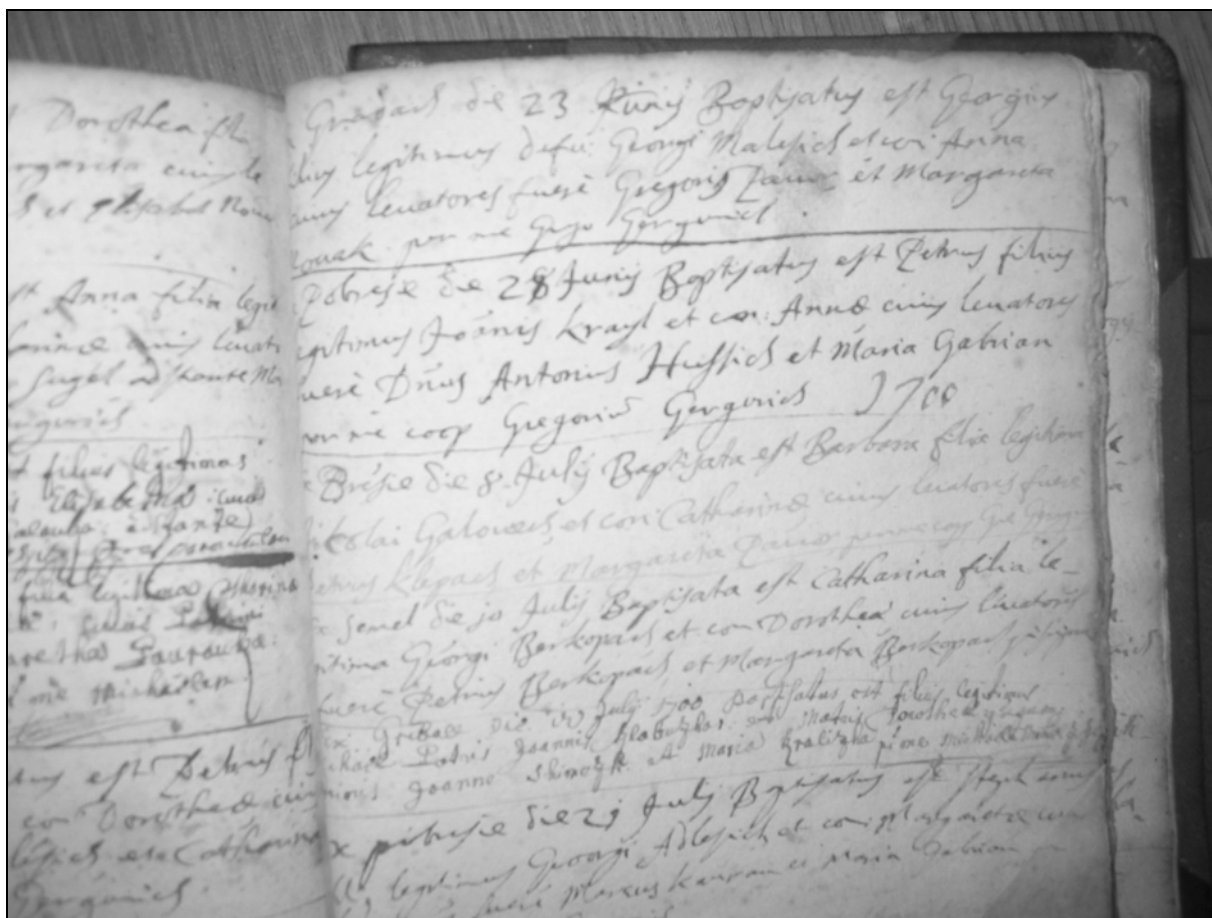
¹⁵ Golec, Krščevanje osmanskih podanikov (v tisku).

¹⁶ Kot v op. 9.

¹⁷ Datum smrti navaja njen nagrobnik, ki je stal prvotno v cerkvi nekdanjega frančiškanskega samostana v Ljubljani, opuščena leta 1786, zdaj pa je v lapidariju Narodnega muzeja Slovenije. Za podatek se toplo zahvaljujem dr. Maji Žvanut.

¹⁸ Zgled za množično krščevanje ujetnikov je dal cesarski dvor. Dunaj je zajela prava mrzlica krščevanja, potem ko je štiri tedne po padcu Budima dal cesar Leopold I. septembra 1686 krstiti turškega ujetnika na svoje ime (Mlinarič, *Usoda turških ujetnikov*, str. 297–298; Teply, *Vom Los osmanischer Gefangener*, str. 38).

¹⁹ Po popisu prebivalstva iz leta 1948, pred množičnimi migracijami polpretekle dobe, je na Hrvaškem nosilo priimek Husič 53 oseb v 14 gospodinjstvih, vse razen petčlanske družine v Petrovini pri Jastrebarskem pa so živele na območjih severno od Save (Putanec-Šimunović (ur.), *Leksik prezimena*, str. 238).



Omemba »gospoda« Antona Husiča kot krstnega botra 28. junija 1700.

boščinško pismo v zvezi s krstom implicitno obravnava kot odraslega ali vsaj odraščajočega. Pozneje se je zaradi sposobnosti in zvestega služenja povzpел do grofovega komornika in slednjič do ekonoma ogulinske kapetanije, še leta 1707 pa naj bi bil službeno povezan z Ogulinom v gospodarskih zadevah. Purgstallu se je vsekakor prikupil in se uvrstil med tiste turške ujetnike, ki so bili v neposredni službi svojih gospodarjev in se jim je dobro godilo.²⁰

Glede na prvo pojavitev v Pobrežju spomladi 1694 je Anton Husič tu že tedaj bival vsaj občasno, bodisi v Purgstallovem gradu bodisi v eni od maloštevilnih hiš v obzidanem pobreškem trgu ob gradu.²¹ Na njegovo pogosto zadrževanje v Pobrežju kažejo še tri druga botrovanja pobreškim krščencem med letoma 1697 in 1703, preden v podzemeljskih krstnih maticah nastopi daljša vrzel. Vsa štiri botrovanja so po svoje zgovorna, saj na neki način odražajo Husičev socialni vzpon ter sprejemanje in percepcijo pri domačinih. Vsakič je bo-

troval otroku druge družine – dvema krščencema s priimkom Novak (1694 in 1700), otroku Karla Sintingena, očitno gosposčinskega uslužbenca (1697), in krščencu zakoncev Kralj (1703).²² Potem ko je pri prvih dveh krstih označen zgolj z imenom in priimkom, kakor botri nasploh, ga isti duhovnik Gregor Gregorič pri zadnjih dveh naslavlja z gospodom: *Dominus Antonius Husich* (!). Njegov priimek je bil za belokranjska ušesa očitno vseeno toliko nenavaden, da je prvič (1694) zapisan kot Kusič (*Kufsich*), drugič (1697) pa – pomenljivo: *Antonius Turek*. Skratka tako, kot so na Slovenskem še dolgo potem imenovali podanike Osmanske države, priseljence s turškega ozemlja in še posebej tamkajšnje muslimane. Priimka Turk sicer v tem času v podzemeljski župniji ni srečati in tudi Husiča se ni mogel trajneje prijeti ter izpodriniti njegovega pododovanega muslimanskega priimka.

Navzočnost »Turka« Antona Husiča v Pobrežju je bila med letoma 1694 in 1703 očitno dovolj pogosta in njegov ugled tolikšen, da so ga (nekateri)

²⁰ Prim. Teply, Vom Los osmanischer Gefangener, str. 58.

²¹ O trgu Pobrežje in njegovih posebnostih Golec, Nastanek in razvoj, str. 539–541, 546–550, 553–561.

²² NŠAL, ŽA Podzemelj, R 1669–1703 (dejansko 1675–1703), 22. 4. 1694, 21. 2. 1697, 28. 6. 1700 in 19. 1. 1703.

sosedje sprejemali kot vrednega vloge krstnega botra. Vendar pa ga v krstni matici pogrešamo kot očeta, kar skoraj zanesljivo pomeni, da se mu tu pred letom 1703 ni rodil noben otrok. Ker je bil njegov prej omenjeni sin Franc rojen že okoli leta 1690, je Husičeva družina v tem času očitno prebivala drugje, najverjetneje v Ogulinu. Žal tamkajšnje matične knjige za ta leta niso ohranjene,²³ da bi lahko domnevo bodisi potrdili bodisi ovrgli. Tudi žene Antona Husiča v prvi podzemeljski krstni matični knjigi ne srečamo, tako kot nobene druge osebe s tem priimkom. Morda se je družina v Pobrežje (dokončno) priselila med letom 1703, ko matica preneha, in izstavitvijo svoboščinskega pisma leta 1707, morda sta prišla sem živeti samo ovdoveli oče Anton in še nedorasli sin Franc, drugi otroci pa so se tu rodili v Antonovem drugem zakonu po letu 1703.²⁴

Preden se ustavimo pri Husičevi družini, se še enkrat vrnimo k svoboščinskemu pismu iz leta 1707. Grof Janez Adam Purgstall v njem jasno pove, da njegov podanik Anton že prebiva na posesti, ki mu jo pismo jamči, kakor tudi, kaj se je z njo dogajalo pred tem. Razlikovati gre dva posestna sklopa – polovično hubo (kmetijo) pod Preložnikom in nepremičnine v pobreškem trgu oziroma purgi. Poprej je omenjeno polovico hube posedoval po zakupnem pravu čevljar Miko Adlešič, a ima Husič že zdaj na njej hišo in gospodarska poslopja. Miko (Mihael) Adlešič je bil, kot vse kaže, tu še v začetku leta 1700, ko je v krstni matici omenjen zadnjič, in sicer kot oče krščenca.²⁵ Posest v obzidanem trgu (*aldar in der Burg*) pa je imel Husič bržkone že prej, zato v listini očitno tudi ni navedbe, kdo jo je užival pred njim. Kakor koli, Anton Husič, 28. junija 1700 v očeh podzemeljskega kaplana Gregoriča prvič »gospod«, je prav to leto ali malo pozneje združil v svojih rokah znatno posest.

In kaj mu je grofovo svoboščinsko pismo iz leta 1707 potemtakem prineslo? Kot bomo videli v nadaljevanju, lahko močno dvomimo o kakšnem občutnem znižanju urbarialnih dolžnosti glede na prejšnjega gospodarja Adlešiča. V pismu ni navedbe, da bi Husič polovično hubo pod Preložnikom enako kot pred njim Adlešič užival po zakupnem pravu, kakor tudi ne, da bi bila kupnopravna in bi jo torej lahko prodal. A glede na to, da je po navedbah malo mlajših urbarjev veljala za kupnopravno vsa posest pobreških tržanov,²⁶ bi moralo enako veljati tudi zanj. Grof je Husičevim »dedičem in dedičev dedičem« z listino sicer le implicitno jamčil, da lahko ob rednem izpolnjevanju urbarialnih obveznosti ostanejo na zemlji brez kakršne koli časovne omejitve. Vse obveznosti vključno s tlako so Husiči (po novem) poravnavali v denarju in bili oproščeni tudi prenašanja pisem, sicer posebne naloge pobreških tržanov.²⁷ Kot izraz zaupanja in posebno čast pa gre razumeti edino delovno obveznost, naloženo odraslim moškim članom družine, tj. spremljati vsakokratnega lastnika gospostva Pobrežje na potovanjih po deželi, a ne zunaj nje, torej očitno tudi ne onstran Kolpe.

Kaj so našte »ugodnosti Husičeve rodbine« pomenile v primerjavi z obveznostmi pobreških tržanov in podložnikov, razkrivajo urbarji, ki se začnajo z letom 1711. Anton Husič (*Anthonj Hüsichsch*) je po urbarju za obdobje 1711–1715 posedoval hišo, klet in hlev ter hubno zemljo. Med 17 gospodarji v Pobrežju, t. i. tržani in gostači tedaj še obstoječega pobreškega trga, izstopa po tem, da samo pri njem ni podatka o višini denarnih dejatev in male pravde, ampak se urbar namesto tega sklicuje na njegovo (svoboščinsko) pismo (*lauth habender Verbriefung*).²⁸ Sodeč po višini skupne obveznosti 6 goldinarjev, ki jo poznamo iz svoboščinskega pisma, bi bil ne le v trgu, temveč tudi v okolici

²³ Po informaciji župnijskega urada Ogulin z 12. junija 2010 se ohranjene krstne matične knjige tamkajšnje župnije začnajo leta 1722, poročne 1721 in mrliške 1724.

²⁴ Družinsko izročilo, po katerem naj bi se v Belo krajino priselilo več Husičev, in ne en sam (tel. pogovor z Marijo Črnič, roj. Husič 8. 3. 2005), bi torej tu lahko našlo potrditev, a je vprašanje, koliko je nanj vplivalo dejstvo, da je bil priimek Husič v poznejšem času in še danes razširjen v več belokranjskih vaseh. Če že ne vseh vprašanj v zvezi s priselitvijo Antonove družine, bi lahko marsikaj zagotovo pojasnil zapisnik duš »status animarum« podzemeljske župnije iz »okrog 1701« (!), ki so ga okoli leta 1970 evidentirali v župnijskem arhivu Podzemelj (*Vodnik po župnijskih arhivih*, str. 338). V zglede urejenem arhivu ga nisem našel ne avgusta 1998 ne ob svojem zadnjem obisku 14. junija 2010. Presenetljivo zgodnja je letnica, saj iz tega časa na Slovenskem skoraj ne poznamo »statusov animarum« kot samostojnih knjig. Ni izključeno, da gre v vodniku za pomoto in bi se letnica morala glasiti 1791; tega leta se je namreč rodila oseba, ki je v najstarejšem ohranjenem nedatiranem »statusu animarum« navedena prva (Župnijski urad Podzemelj, status animarum okoli 1840).

²⁵ NŠAL, ŽA Podzemelj, R 1669–1703 (dejansko 1675–1703), 11. 1. 1700.

²⁶ V urbarjih sicer ni izrecne omembe kupnopravnega položaja posesti, je pa ta razvidna iz navedbe urbarialnih obveznosti »purgarjev«: »... vnd sowoll auch von Verkhauffung deß Hauß, Grundt, vnd Gadenß des 10, vnd 20ten Pfening der Herschaft zuraichen schuldig« (ARS, AS 749, Gospostvo Krupa, Pobrežje in Pusti Gradec, knj. 2, urbar Pobrežje in Vinica 1711–1715, fol. 7; knj. 3, urbar Pobrežje 1718–1722, s. p., Marcktt Freyenthurn). – Prim. Golec, Nastanek in razvoj, str. 555–556.

²⁷ Po urbarju 1711–1715, fol. 7, so tržani dajali gospostvu desetino v žitu, vinu, čebeljih panjih in živini ter prenašali pisma po okolici, v Karlovac in Novo mesto. Urbar 1718–1722 pa navaja, da so vsi razen enega [Husiča], ki je tega pisno oproščen (*auffßer eines so Crafft Verbriefung befrejet*), zavezani dajati desetino, nositi pisma po Beli krajini (*in Möttlinger Poden*), do Karlovca in Novega mesta ter pri vsaki hiši letno napresti funt prediva. ARS, AS 749, Gospostvo Krupa, Pobrežje in Pusti Gradec, knj. 2, urbar Pobrežje in Vinica 1711–1715, fol. 7; knj. 3, urbar Pobrežje 1718–1722, s. p., Marcktt Freyenthurn.

²⁸ Urbar Pobrežje in Vinica 1711–1715 (kot v prejšnji opombi), fol. 2.

največji gospodar. V trgu je imel namreč le en gospodar višjo denarno obveznost od enega goldinarja in tudi v sosednji vasi Adlešiči (*Ambt Freuenthuren*) ni ta pri nikomer dosegala dveh goldinarjev. Vendar moramo upoštevati, da je Husičeva vsota 6 goldinarjev vključevala vse delovne obveznosti in male pravde, ki so jih drugi poravnali v naravi. Husiča v skladu s svoboščinskim pismom razumljivo ni na seznamu tržanov, ki so bili za gospostvo dolžni prenašati pisma in prati perilo.²⁹ Priseljenci »Turek« sicer glede na povedano ni imel manjših bremen od drugih, primerljivih gospodarjev, lahko pa se je ponašal, da jih sme v celoti plačevati v denarju.

Urbarja iz let 1718–1722 in 1737 takšno stanje samo potrjujeta. V obeh je navedeno, da ima Anton Husič nekdanjo polovično hubo Mika Adlešiča, obakrat tudi, da poseduje pismo (*lauth verbriefung*) in kolikšna je njegova denarna obveznost. Poleg tega oba povesta, da je na hubi zgrajena pristava (*Majrhof*) in da ima Husič v trgu hišo, hlev in vrt. Pomenljiva je oznaka vojvoda (*Voivoda, Vojuada*), ki jo srečamo obakrat za njegovim imenom, tam, kjer je pri nekaterih drugih Pobrežanih naveden poklic.³⁰ Vse kaže, da se naziv vojvoda ne nanaša na kakšno Husičevo upravno funkcijo v pobreškem trgu ali gospostvu, ampak na njegovo (nekdanjo) službo v Vojni krajini.³¹

Razmeroma slabo smo poučeni o »vojvodovih« družinskih razmerah. Da bi jih lažje razumeli, si bomo natančneje ogledali, kaj v času njegovega življenja in tja do šestdesetih let 18. stoletja o Husičih povedo podzemeljske matične knjige.³² Šele poznejši vpisi v maticah in mlajši urbarialni viri namreč omogočajo trdnješa sklepanja, kako so bili člani družine Husič med seboj sorodstveno povezani. Ker se naslednja ohranjena krstna matica začenja po 16-letni vrzeli leta 1719, najstarejša poročna knjiga štiri leta zatem (1723) in mrliška šest (1725),³³ je nepokrito ravno obdobje, v katerem se je Husič v

Pobrežju ustalil kot gospodar in si tu po vsej verjetnosti še ustvarjal družinsko gnezdo. Vprašanje, kdo in od kod je bila njegova žena, ostaja brez odgovora, kakor tudi, kdaj je umrla. Morda je bil poročen večkrat, potrjeno pa je imel otroke vsaj z dvema ženskama.

Matične knjige poznajo v začetku dvajsetih let naslednje stanje. V kratkem časovnem razponu se omenjajo trije odrasli moški Husiči, vsi iz Pobrežja. Dne 25. septembra 1721 so nesli h krstu Mihaela, sina Franca in Katarine Husič, 24. januarja 1724 je kot poročna priča paru iz trga naveden »gospod« (!) Ivan Husič (*Domino Joanne Hufhitzh*), Antonu Husiču pa se je dva meseca zatem iz razmerja z neko Barbaro rodil nezakonski sin Jožef, rojen v Pobrežju in krščen 16. marca 1724. Zakaj je otrok prišel na svet zunaj zakona, bi postalo jasno, če bi mogli ugotoviti, ali je bil Anton tedaj še poročen in bi torej poleg žene imel konkubino, kar še zdaleč ne bi bil samo kak »muslimanski« običaj. Ker pa je mrliška knjiga, ki se začenja spomladi naslednje leto 1725, za obdobje naslednjih dvajsetih let, do februarja 1745, na zgornjem robu močno poškodovana, lahko samo ugibamo, ali je med manjkajočimi vpisi tudi smrt njegove žene, za katero ne poznamo niti imena. Prav tako iz poročne matice ni razvidno, da bi se Anton naknadno poročil z nezakonsko materjo svojega najmlajšega sina, je pa sin Jožef, kot bomo videli, pozneje nosil očetov priimek Husič, kar v tem času ni bilo neobičajno.

Prav nič ne kaže, da pri nezakonskem očetu Antonu ne bi šlo za obravnavanega muslimanskega konvertita, temveč morda za njegovega mlajšega soimenjaka, ki ga bomo srečali v nadaljevanju. Ko se je namreč nezakonski Jožef 20. novembra 1746 poročil, je naveden kot sin že pokojnega Antona Husiča (*Josephus d(efuncti) Antonij Hushicz filius*), zatem pa je v maticah še večkrat izpričan Anton mlajši. Smrt Antona Husiča starejšega, »pokrščenega Turka«, bi morali iskati v obdobju devetih let med 1737, ko je kot gospodar naveden v urbarju, in sinovo poroko jeseni 1746. Bržkone je bil njegov pokop zapisan prav na poškodovanem delu mrliške matice, ki seže do začetka leta 1745, ali pa je v njej izostal, saj mrliška knjiga ni bila vodena tako natančno kot krstna in poročna. Glede na vse, kar o Antonu vemo, lahko njegovo rojstvo postavimo vsaj v čas okoli leta 1670, morda že v sredo šestdesetih let. Okoli leta 1690 je namreč dobil sina Franca, leta 1694 je prvič naveden kot krstni boter, ob izstavitvi svoboščinskega pisma leta 1707 pa je imel za seboj že lepo »kariero«.

Koliko otrok se je torej rodilo »vojvodi« Antonu Husiču in kako smo prišli do ugotovitev, da gre res za njegove otroke? Kot oče je neposredno izpričan samo dvakrat, leta 1746 pri omenjeni poroki nezakonskega sina Jožefa, ko je bil že mrtev, in slabih 16 let prej, ko se je 17. februarja 1731 poro-

²⁹ Prav tam, fol. 1–3, 6–16.

³⁰ ARS, AS 749, Gospostvo Krupa, Pobrežje in Pusti Gradec, knj. 3, urbar Pobrežje 1718–1722, s. p. (Marckht Freyenthurn); knj. 8, urbar Pobrežje 1737, s. p. (Markht Freyenthurn). – V treh urbarjih iz obdobja med 1711 in 1737 srečamo v Pobrežju poklice: ranocelnik, brodnik, župan oz. valpet, kuhar, mizar in lovec (Golec, Nastanek in razvoj, str. 554).

³¹ Gosposčinski uradnik – valpet oziroma župan (*Ambtman, Supan*) – je bil namreč Marko Kavran (ARS, AS 749, Gospostvo Krupa, Pobrežje in Pusti Gradec, knj. 2, urbar Pobrežje in Vinica 1711–1715, fol. 3; knj. 3, urbar Pobrežje 1718–1722, s. p.).

³² NŠAL, ŽA Podzemelj, R 1669–1703 (dejansko 1675–1703, v njej vpisi porok 1669–1679), R 1719–1725, R 1726–1740, R 1740–1756, R 1756–1784 in 1795–1796, P 1723–1770, M 1725–1768. – V nadaljevanju ne citiram navedenih matičnih knjig, če je jasno razvidno, da je podatek vzet iz njih.

³³ Krstna matica se začenja 18. septembra 1719, poročna 20. januarja 1723 in mrliška 18. aprila 1725.

čila njegova hči Ana, ki je postala žena Jurija Se-
striča iz hrvaške župnije Novigrad na Dobri. Koliko
je bila Ana stara, žal ne vemo, zagotovo vsaj 14 let,
morda celo že več kot 30. Pri tem je pomembnejši
podatek, da je Anton imel tudi zakonske otroke, in
to v vsakem primeru precej starejše od nezakon-
skega sina Jožefa. Zato in pa ker je njegovo posest
nasledil rod Franca Husiča, le težko podvomimo, da
Franc ne bi bil Antonov rodni sin, ampak samo kak
njegov občutno mlajši sorodnik, morda brat ali ne-
čak.

Kakor koli, čeprav ni z nobeno neposredno
omembo izpričano, v kakšnem sorodstvenem raz-
merju so bili možje Anton, Franc in »gospod« Ivan,
ki jih v krstni matici srečamo med letoma 1721 in
1724, pa vse okoliščine kažejo, da je šlo za očeta in
sinova. Ivan se pozneje ne pojavlja več in se je očit-
no odselil ali v času pomanjkljivega vodenja mrliške
matice neporočen umrl, Frančev pokop in starost
okoli 60 let pa podzemeljska mrliška matica navaja
1. novembra 1750.

Ko je bil 25. septembra 1721 krščen Frančev sin
Mihael, prednik današnjih Husičev, živčih na An-
tonovi posesti v sosednji Purgi, je bilo Francu torej
okoli trideset let in bi imel lahko že več otrok. O
njegovi ženi Katarini ni razen omembe pri sinovem
krstu znanega ničesar, tako da bi lahko ne nazadnje
umrla kmalu zatem, še pred začetkom vodenja naj-
starejše ohranjene mrliške matice. Prejkone je bil
njun sin Jožef Husič, umrl 23. aprila 1738, star 18 let
in očitno rojen nedolgo pred 18. septembrom 1719,
ko se začenja druga ohranjena krstna matica. Lahko
pa bi bil Jožefov oče Anton st.,³⁴ kakor tudi za že
omenjenega Antona ml. ni mogoče z gotovostjo reči,
ali je šlo za sina ali vnuka Antona st., v zadnjem pri-
meru torej za Frančevega sina. Vsekakor je bil Anton
ml. od Franca kar nekaj let mlajši in morda njegov
polbrat. Žal Antonovo smrt v najstarejši podzemelj-
ski mrliški matici pogrešamo, da bi mogli iz navedbe
o starosti izračunati, kdaj približno se je rodil, pa tudi
poročna matica nas glede njegovih sorodstvenih
razmerij z drugimi Husiči pušča v nevednosti. Ko se
je Anton ml. 24. novembra 1734 v domači župnijski
cerkvi oženil, in sicer z Barbaro, hčerko Ivana Ko-
peleta, je namreč označen zgolj kot zakonski sin, brez
očetovega imena, kar sicer ni bilo kakšna posebnost.
V naslednjih trinajstih letih se mu je v Pobrežju
rodilo pet otrok, trije sinovi in dve hčerki,³⁵ kot živ je
izpričan ob poroki 17-letne hčerke Ane 11. maja
1757 (*Anna Antonj Husicz filia libera ex Po-*

breshie), kot pokojni pa, ko se je 21. novembra 1764
oženil njegov predzadni sin Matija (*Matthias*
d(e)ff(uncti) Antonj Husich). Rojstvo Antona ml. gre
torej postaviti najpozneje v čas okoli 1715 in tudi če
bi bil pet let starejši, bi bil še zlahka Frančev sin.

Franc, rojen okoli leta 1690, ni mogel gospo-
dariti prav dolgo, saj je bila Husičeva posest po
urbarju iz leta 1737 še v rokah starega »vojvode«
Antona, umrlega pred 1746. Ker pa pobreški urbarji
iz časa Frančevega največ 13 let trajajočega gos-
podarjenja (umrl 1750) niso ohranjeni, ga nikoli ne
srečamo kot gospodarja. Glede na to, da je na Hu-
sičevini od petdesetih let 18. stoletja voden kot gos-
podar Franc Husič ml.,³⁶ ni skupaj z njim skoraj za-
gotovo nikoli zagospodaril njegov veliko mlajši pol-
brat Jožef, Antonov nezakonski sin, rojen leta 1724.
Ta se je oženil sočasno z nečakom, Frančevim sinom
Mihaelom (roj. 1721), in sicer 20. novembra 1746 z
Barbaro Grabrijan iz sosednjih Dolenjcev. Zakonca
Jožef in Barbara nista imela otrok in vse, kar pozneje
vemo o njiju, je vnovična poroka vdove Barbare 16.
novembra 1763, ko je živela v Pobrežju, očitno pri
Husičevih. Zakaj v mrliški matici ni Jožefove smrti,
lahko samo ugibamo. Vpis je izostal bodisi zaradi ne-
doslednega vodenja pokopov bodisi ker je mož (po
naključju) preminil kje zunaj domače župnije.

V istem času, sredi 18. stoletja, morda še za
življenja »pokrščenega Turka« Antona st., je trg Po-
brežje doživel temeljito preobrazbo. Tudi Husičeva
družina, ki je znotraj grajsko-trškega obzidja prebi-
vala očitno še ob nastanku urbarja za leto 1737, na
polovični hubi pod Preložnikom pa imela samo
pristavo, se je skupaj z glavnino trških prebivalcev
preselila na drugo lokacijo. Potem ko je trg po
omenjenem urbarju štel 16 gospodarjev, je bilo leta
1758 v njem le še deset hišarjev, naselje pa se zdaj
tudi ni več imenovalo trg (*Markt*), temveč zgolj
purga (*Burg, Purkh*). Zelo verjetno je večina tržanov
že v tem času prenesla svoja domovanja v novi
zaselek Purga, ki je zanesljivo nastal pred letom
1770.³⁷ Husičeva polovična kmetija pod Preložni-
kom je ležala v neposredni bližini novega naselja in
je omenjenega leta dobila hišni številki Pobrežje 10
in 11.³⁸ Vse kaže, da se je od Husičev vsaj Frančev
sin Mihael, poročen s Katarino Hervat, preselil iz
trga že pred letom 1762. Pri krstu njegove hčerke
25. februarja omenjenega leta so namreč kot kraj

³⁴ V tem primeru bi sicer imel Anton dva sinova z enakim
imenom Jožef, enega rojenega v zakonu in drugega zunaj
zakona (1724), kar ni nemogoče, saj so primeri polbratov –
soimenjakov potrjeni.

³⁵ Krsti otrok Antona in Barbare Husič so si sledili takole:
Katarina – 16. 8. 1735, Nikolaj – 13. 10. 1737, Ana – 16.
12. 1740, Matija – 17. 10. 1743 in Ivan – 28. 11. 1747.

³⁶ ARS, AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, šk. 112,
RDA, N 130, No. 30, 29. 11. 1754; No. 8, izvleček iz
urbarja, s. d.; No. 13, izvleček iz šiftnega registra, s. d. – V
navedenih izvlečkih iz urbarja in šiftnega registra je priimek
Franca Husiča pomotoma zapisan z začetnim P kot
Puschitsch.

³⁷ Golec, Nastanek in razvoj, str. 549–550. – Izraz purga
(*Burg*) srečamo za pobreški trg sicer že v listini grofa Purg-
stalla Antonu Husiču leta 1707.

³⁸ Hišni številki sta prvič izpričani v podzemeljski krstni matici
(NŠAL, ŽA Podzemelj, R 1756–1784, s. p.): *ex Pobreshie*
11 (11. 10. 1770), *ex Frejenthurin* 10 (9. 8. 1771).

rojstva izjemoma navedeni Dolenjci (*ex Dolenze*), proti katerim je Husičeva kmetija gravitirala, čeprav je pri vseh drugih otrocih, rojenih med letoma 1754 in 1771, zapisano, da so se rodili v Pobrežju. Temu je domačija pod Preložnikom po prvem hišnem oštevilčenju leta 1770 tudi uradno pripadla, enako kot celoten zaselek Purga.³⁹

V zvezi z Mihaelovim očetom Francem pa se postavlja vprašanje, ki za splošno podobo o Husičevem rodu sicer ni tako pomembno. Glede na to, da je šestdesetletnik Franc Husič umrl že jeseni 1750, je moral, sodeč po terezijanskem katastru, po njegovi smrti obstajati še en Franc, očitno njegov sin in Mihaelov brat. Kataster pozna namreč leta 1754 v trgu-purgi Pobrežje (*Purkh Freyenthurn*) gospodarja z imenom Franc Husič (*Franz Huschitsch*), v čigar rokah so našteje iste nepremičnine, kot jih v listini iz leta 1707 in v urbarjih do leta 1737 zasledimo v posesti Antona Husiča st., to so: nekoč polovična huba Mika Adlešiča s pristavo, vinograd, hiša, hlev in vrt v purgi ter razna manjša zemljišča.⁴⁰ In Franc Husič je na isti posesti gospodaril še po urbarju za obdobje 1772–1773.⁴¹ Če še dopuščamo možnost, da kataster leta 1754 povzema nekoliko starejše stanje izpred štirih let, ko je bil še živ Franc Husič (umrl leta 1750), lahko o čem takem pri urbarju z začetka sedemdesetih let močno dvomimo. Le zakaj bi urbar 22 let po gospodarjevi smrti navajal njegovo ime, če so podatki za vse druge pobreške gospodarje ažurirani? Vse torej kaže, da je obstajal tudi Franc ml., ki se ni nikoli poročil, ni imel otrok in iz tega ali onega razloga ni vpisan niti v mrliško matično knjigo. V matičnih knjigah je morda omenjen kot poročna priča 24. maja 1750, kolikor ni šlo za Franca st., umrlega pol leta pozneje. O sorodstvenem razmerju obeh Francev lahko presodimo le eno: bila sta oče in sin. Neporočeni Franc ml., brat Mihaela in precej verjetno tudi brat Antona ml., je bil v družini očitno najstarejši, zato je po očetovi smrti naveden v terezijanskem katastru kot edini posestnik. Po urbarju iz let 1772–1773 pa je bilo posestno stanje že drugačno. Franc Husič s hišne številke Pobrežje 10, pri katerem se urbar sklicuje na znano svoboščinsko pismo (*lauth der Verbriefung*), je posedoval četrtnsko hubo, hišo in druga pripadajoča zemljišča, Mihael Husič s številke 11 pa drugo četrtnsko hubo,⁴² torej vsak pol nekoč

polovične hube »Turka« Antona. Mihael (1721–1792) je bil Frančev brat, sin Franca st., tedaj petdesetletnik z več otroki.⁴³ Na posesti neporočenega Franca pa je živela družina njegovega pokojnega brata Antona (umrlega pred 1764) oziroma zdaj že družina nečaka Nikolaja (1737 – po 1790).⁴⁴

V osemdesetih letih 18. stoletja, iz katerih nimamo urbarjev in zemljiške knjige,⁴⁵ je očitno prišlo do neke notranje posestne menjave ali do preštevilčenja hiš. Kmalu po letu 1786 so namreč pri članih Mihaelove družine začeli v maticah vpisovati hišno številko 10, pri Nikolajevi družini pa 11, torej ravno obrnjeno kot dotlej.⁴⁶ Spremembo številke potrjuje tudi pobreški urbar za obdobje 1796–1799:⁴⁷ na deležu zakupne hube s hišno št. 10 gospodari Mihaelov sin Jožef (1758–1829) in na drugem deležu hube s hišno št. 11 Jurij oziroma Jure Husič (1765–1821), sin Jožefovega bratranca Nikolaja. Oboji pobreški Husiči s konca 18. stoletja so bili torej le še oddaljeni sorodniki, ki so posedovali vsak pol nekdanje skupne posesti in prebivali v dveh sosednjih hišah.

Ob koncu 18. stoletja se še zadnjič **vrnimo k svoboščinskemu pismu** za »pokrščenega Turka« Antona Husiča iz leta 1707, ki ga Husičeva družina tedaj nemara sploh ni več hranila. V urbarju iz let 1796–1799 preseneti navedba, da oba Husiča, Jožef in Jure, posedujeta zemljo le po zakupnem pravu (*Miethhube*),⁴⁸ kar pomeni, da z njo nista mogla razpolagati kot s svojo lastnino. Še več, tudi drugi gospodarji v Pobrežju oziroma zdaj po večini živeči v zaselku Purga so navedeni zgolj kot zakupni posestniki in so zakupno posest v tem času šele odkupovali v kupnopravno. Prevajanje v kupno pravo – do katerega pri Husičih sicer tedaj (še) ni prišlo –

³⁹ Potrditev lokacije zasledimo trideset let pozneje, ko je isti Mihael Husič 28. marca 1792 umrl in so kot kraj smrti s pravilno hišno številko vpisali Dolenjce: »In Dolenze 10« (NŠAL, ŽA Adlešiči, M 1791–1840, s. p.). Tudi ob poroki Mihaelove hčerke Barbare 4. julija 1773 je pri njej naveden kraj Dolenjci: »ex Dolenez« (NŠAL, ŽA Podzemelj, P 1771–1827, s. p.).

⁴⁰ ARS, AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, šk. 112, RDA, N 130, No. 30, 29. 11. 1754.

⁴¹ NŠAL, ŽA Črnomelj, fasc. 1, urbar Pobrežje 1772–1773, fol. 5.

⁴² Prav tam, fol. 5 in 5'.

⁴³ Zakoncema Mihaelu in Katarini Husič, poročenima 20. novembra 1746, so se v zakonu rodili najmanj štirje otroci. Njihovi krsti si sledijo takole: Jurij 16. 1. 1754, Jožef 7. 1. 1758, Marjeta 25. 2. 1762 in Ivan 11. 10. 1770 (Pobrežje 11). Poročne matice poznajo še dve Mihaelovi hčerki: Barbaro, poročeno 4. 7. 1773 z vdovcem Nikolajem Kraljem, in Marijo, ki naj bi ji bilo 26. 1. 1786 ob poroki z Nikolajem Kraljem ml. 20 let (roj. okoli 1766), kolikor ni z Marijo v resnici mišljena zgoraj navedena Marjeta. NŠAL, ŽA Podzemelj, R 1740–1756, R 1756–1784 in 1795–1796, P 1771–1827.

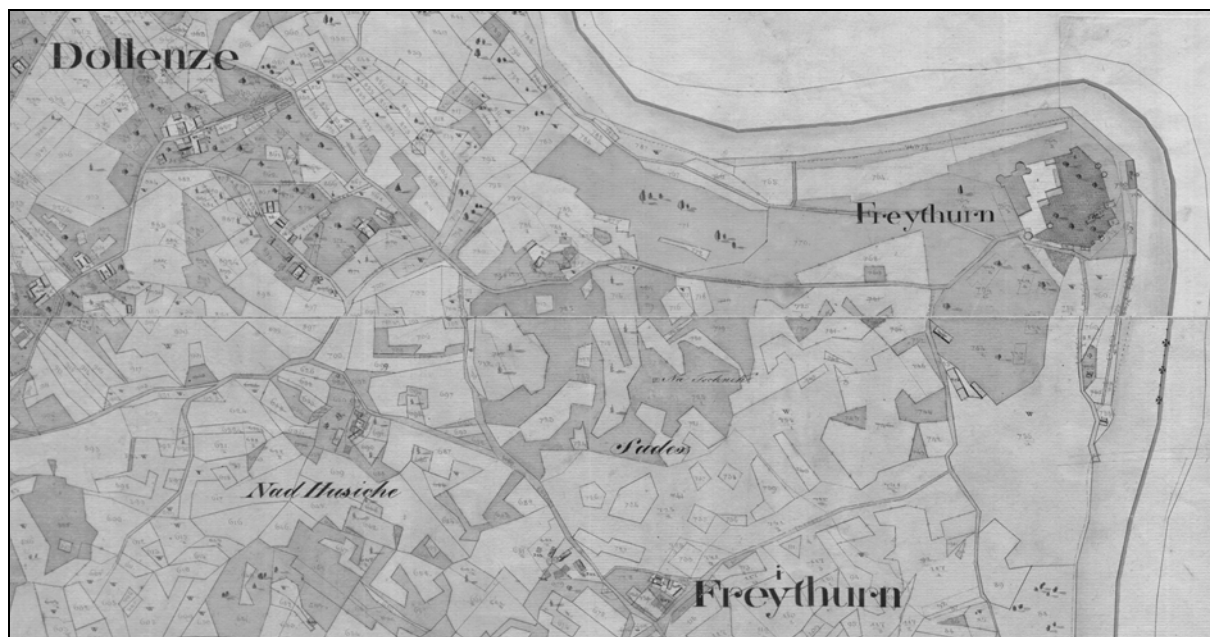
⁴⁴ Krsti otrok Nikolaja in Ane Husič, ki sta se očitno poročila drugje, v nevestini župniji, si sledijo takole: Jurij 31. 1. 1765, Ivan 16. 6. 1768, Matija 9. 8. 1771 (*ex Freyenthurn 10*), Marko 21. 3. 1774 (*ex Freithurn 10*), Marija 15. 2. 1777 (*ex Pobrešie 10*) in Jožef 15. 3. 1780 (*Freiturn numro 6*). NŠAL, ŽA Podzemelj, R 1756–1784 in 1795–1796.

⁴⁵ T. i. stara zemljiška knjiga za gospodstvo Pobrežje se začenja z letom 1817 (ARS, AS 340, Zemljiška knjiga za sodni okraj Metlika in Črnomelj, popis).

⁴⁶ Zadnja vpisa koga iz Mihaelove družine na h. št. 11 sta smrt njegove žene Katarine 22. 11. 1786 in krst vnukinje Katarine 16. 4. 1789, Jožefove hčerke. – NŠAL, ŽA Podzemelj, M 1771–1828, R 1784–1795.

⁴⁷ ARS, AS 749, Gospodstvo Krupa, Pobrežje in Pusti Gradec, knj. 23, urbar Pobrežje 1796–1799, fol. 1–2.

⁴⁸ Prav tam.



Husičeva domačija (Nad Husiche), zaselek Purga (Freythurn), grad Pobrežje in vas Dolenjci na franciscejski katastrski mapi leta 1824.

je zanimivo ob dejstvu, da so smeli Pobrežani svojo posest v prvi polovici 18. stoletja, v času grofov Purgstallov, vendar svobodno prodajati, četudi v urbarjih ni izrecno označena kot kupnoppravna.⁴⁹ Kaj se je torej medtem zgodilo? Novi lastniki gospodstva, bodisi že grofje Barbo (od 1743), pl. Bonazziji (od 1752), najverjetneje pa šele grofica Auersperg (od 1773),⁵⁰ so izkoristili neko pravno praznino in so pobreškim gospodarjem priznali zgolj zakupni status zemljišč.⁵¹ Husičev ni moglo pred tem zaščititi niti svoboščinsko pismo grofa Purgstalla iz leta 1707, saj je Antonu Husiču in njegovim dedičem jamčilo samo ugodnejši položaj glede obveznosti, ne da bi jim izrecno dovoljevalo prodajo posesti kot kupnoppravne. Končno je v pismu navedeno, da je prejšnji gospodar Adlešič užival polovično hubo pod Preložnikom le kot zakupno, kar so lahko pobreški gospodje vedno razlagali v svojo korist.

Zasledovanje vseh rodbinskih vej Husičev, ki so se začele intenzivneje cepiti in razseljevati prav konec 18. stoletja, bi zahtevalo posebno obravnavo, ta pa presega namen pričujočega prispevka. Opozorili bomo le na glavne cepitve rodbine ter pospremili v naš čas tisto vejo, ki na delu Antonove posesti živi še danes (Pobrežje oz. Purga št. 10, od

50. let 20. stoletja Purga št. 2). Ta rodbinska veja je na matični posesti v Purgi ostala sama, potem ko se je družina Jurija Husiča sredi dvajsetih let 19. stoletja preselila v bližnje Dolenjce.

Tik pred njeno preselitvijo nam franciscejski kataster v letih 1824–25⁵² ponuja zanimivo podobo. Med strnjenim zaselkom Purga in Dolenjci stojita le malo severno od ledine »Nad Husiche« druga ob drugi dve leseni hiši Husičev, ki dejansko sestavljata skupno domačijo. Manjša hiša, v posesti Máteja Husiča (1796–1824), Jožefovega sina (1758–1829),⁵³ je brez lastne številke, dvorišča in gospodarskih poslopij; vsa so na sosednji, veliko večji parceli Iveta Husiča (1788–1853), sina pokojnega Jurija (1765–1821), ki ima hišo s hišno številko

⁵² ARS, AS 176, Franciscejski kataster za Kranjsko, N 1, k. o. Adlešiči, mapa 1824, mapni list VII; zapisnik stavbnih parcel, 26. 4. 1825; zapisnik zemljiških parcel, 26. 4. 1825.

⁵³ Jožef, ki se je 26. 1. 1786 oženil z Ano Štrcl iz Otovca v črnomaljski župniji, je imel štiri otroke, katerih krsti si sledijo takole: Nikolaj 12. 11. 1786 (*ex Pobresie Nro. 11*), Katarina 16. 4. 1789 (*ex Pobresie Nro. 11*), Matija 7. 10. 1796 (*Burg Freythur 4*) in Ivan 25. 5. 1799 (*in Dolenze*, popravljen: *Purga 13*). Tudi tu je prihajalo do pomot pri navajanju krajev rojstev in hišnih števil. Čeprav ni bil najstarejši, je postal naslednik posesti Matija-Máte, ki se je 26. 11. 1817 oženil s Katarino Jankovič iz Bednja. Njegov deset let starejši brat Nikolaj, od 14. februarja 1810 poročen s Katarino Hotujec, se je pozneje z družino ustalil v Dolenjcih št. 22, kjer je njegov priimek čez dve generaciji ugasnil, mlajši brat Ivan pa je kot mesar živel v Zagrebu. – NSAL, ŽA Podzemelj, R 1784–1795, P 1771–1827; ŽA Adlešiči, R 1791–1811, P 1791–1879; fasc. 1, status animarum št. 1 (1815–1829), št. 2 (1830–1844), št. 3 (okoli 1840–1850), št. 4 (1852–1861).

⁴⁹ Gl. op. 26.

⁵⁰ O lastnikih gospodstva Smole, *Graščine*, str. 354.

⁵¹ ARS, AS 749, Gospodstvo Krupa, Pobrežje in Pusti Gradec, knj. 23, urbar Pobrežje 1796–1799, fol. 1–11. – Odkupi v kupno pravo so dokumentirani že v letih 1786–1788 (prav tam, knj. 20, zapisnik posestnih sprememb gospodstva Pobrežje, fol. 1–8, 34).

Pobrežje 10.⁵⁴ Kaže torej, da so Husiči živeli v nekakšni rodbinski zadrugi s skupnimi in ločenimi objekti, sicer bi morala biti Mátejeva hiša v katastru opredeljena hkrati tudi kot gospodarsko poslopje. A za kaj takega je bila s svojimi pičlimi 6 kvadratnimi sežnji (21,5 m²) občutno premajhna. Gospodarja Iveta (Ivana) in Máteja (Matijo) je sicer povezovalo le še zelo daljno sorodstvo. Mátejev praded Franc (ok. 1690–1750) in Ivetov praded Anton ml. (umrl pred 1764) sta bila oče in sin ali morda brata. Da sta daljna sorodnika zdaj posedovala nekoč zaokroženo hubno posest, v katastru nazorno kaže razporeditev njunih zemljiških parcel.

Po sočasnem »statusu animarum« 1815–1829 sta imeli Husičevi hiši vsaka svojo številko – 9 in 10, njuni prebivalci pa so se selili iz ene hiše v drugo. Jožefova družina je po tej knjigi najprej živela na št. 9, od koder se je družina njegovega sina Nikolaja (1786–1841) preselila v Dolenjce 22. Na št. 10 je prvotno prebivala Jurijeva rodbinska veja, ki so jo okoli njegove smrti (umrl 25. 3. 1821) »prenesli« na št. 9. Jurijev sin Ive se je leta 1826 ali 1827 od tod z družino odselil v Dolenjce 23 (oziroma 24) in tu pustil le ostarelo mater. Na številki 10 pa so od leta 1820 vodili družino Máteja (Matije) Husiča, pri katerem so kot preužitkarji živeli tudi njegovi starši.⁵⁵ Kot spričuje zemljiška knjiga gospostva Pobrežje, je Jurij svoj delež posesti s hišico št. 9 izročil sinu Ivanu-Ivetu Husiču leta 1817, ta pa leta 1850 prodal Mihaelu Husiču, Matijevemu–Mátejevemu sinu na št. 10. Temu je leta 1864 sledil kot gospodar Mihael Husič ml.⁵⁶

V dvajsetih letih 19. stoletja se je torej na Husičevini pod Preložnikom veliko spremenilo, četudi manj v zemljiški knjigi kot v realnosti. Odtlej je na kmetiji v Pobrežju št. 10 živela le rodbinska veja zgodaj umrlega Máteja, ki je, kot smo videli, sredi stoletja zaokrožila dotlej razdeljeno posest.⁵⁷ Malo zatem, leta 1854, se je Mátejev najmlajši sin Ivan (roj. 1825) priženil v Adlešiče in tam zasnoval najmlajšo odcepljeno vejo.⁵⁸ Priimek Husič je v Adlešičih ugasnil pod konec 20. stoletja, a ga je v kraj kmalu zatem spet prinesel odseljeni domačin-povratnik, danes pa ga nosi njegova vdova.⁵⁹ Že v drugi polovici 19. stoletja je rodbinsko ime izginilo na obeh domačijah v Dolenjcih. Rod Nikolaja Husiča (št. 22) je izumrl z njegovimi vnuki, ki so vsi pomrli še kot otroci,⁶⁰ medtem ko pri Ivetu (št. 24) v tretji generaciji ni bilo moškega potomca.⁶¹

Tako rod kakor priimek pa sta se do danes obdržala na »matični« posesti pod Preložnikom, omenjeni že v svoboščinskem pismu iz leta 1707. Na domačiji v Purgi št. 2 (prej 10) nosi danes priimek Husič sicer samo lastnica Ljuboslava – Slavica Husič, roj. Cvitkovič (1925), vdova po Francu (1911–1996), ki je na območju Adlešičev ena od dveh oseb s tem priimkom; obe sta vdovi in sta priimek »primožili«. Slavičina v isti hiši stanujoča hči Marija, por. Črnič (1949) pa je v Purgi zadnja neposredna potomka pokrščenega »Turka« Antona, njegova sedemkrat pravnukinja oziroma deseta generacija pobreških Husičev. Doslej se je sicer v Pobrežju in Purgi zvrstilo enajst generacij Husičevega rodu, vendar enajsta skupaj z dvanajsto danes stanuje v Metliki.⁶²

Več družin Husičev, ki jih je mogoče povezati s skupnim prednikom Antonom, živi v drugih belokranjskih krajih, nekatere pa so po moški strani, tako kot v Dolenjcih in Adlešičih, ugasnile ali sploh izumrle. Oglejmo si le zgodnejše cepitve rodu, s katerimi so Husiči med drugim prišli na Cerkevšče in v Griblje, kjer srečamo ta priimek še danes.

⁵⁴ Jurij, ki se je komaj 16-leten 14. februarja 1781 poročil z Ano Balkovec iz Hrasta pri Vinici, je imel sedem otrok. Družina se ni preselila v sosednje Dolenjce, kot bi sodili glede na kraje rojstev otrok, ampak je v resnici prebivala na Husičevini pod Preložnikom, ki je uradno spadala pod Pobrežje, a je ležala bliže Dolenjcem, kar je v krstnih maticah tudi zakrivilo pomoto. Krsti otrok si sledijo takole: Katarina 13. 4. 1784 (Pobrežje 10), Ivan 15. 4. 1787 (Dolenjci 8), Matija 10. 10. 1791 (Dolenjci 7), Barbara 8. 2. 1794 (Dolenjci 8), Ana 12. 2. 1797 (Dolenjci 10), Nikolaj 11. 7. 1799 (Dolenjci 6) in Marija 16. 11. 1800 (Dolenjci 6). – NŠAL, ŽA Podzemelj, R 1784–1795, P 1771–1827; ŽA Adlešiči, R 1791–1811, P 1791–1897, M 1840–1865; prav tam, fasc. 1, status animarum št. 1 (1815–1829).

⁵⁵ NŠAL, ŽA Adlešiči, fasc. 1, status animarum št. 1 (1815–1829), št. 2 (1830–1844).

⁵⁶ ARS, AS 340, Zemljiška knjiga za sodni okraj Metlika in Črnomelj, knj. 9, vl. št. 1. – Žal ni ohranjen tisti del zemljiške knjige gospostva Pobrežje, v katerem je bil v vložku št. 474 vpisan glavninski del Husičeve posesti s h. št. 10; ohranjene glavne knjige se končajo pri vložku št. 433 (knj. 13). Oba vložka, št. 1 in 474, so leta 1883 ob nastavitvi nove zemljiške knjige prenesli v skupni vložek št. 44 katastrske občine Adlešiči (Okrajno sodišče Črnomelj, Zemljiška knjiga, k. o. Adlešiči, gl. knj. 1–100). – Urbar gospostva Pobrežje za obdobje 1813–1840 (1847) navaja v Pobrežju št. 10 najprej gospodarja Mika (Nikolaja) in za njim Máteja (Matijo). ARS, AS 749, Gospostvo Krupa, Pobrežje in Pusti Gradec, knj. 30, urbar Pobrežje 1813–1840, fol. 4.

⁵⁷ O posesti do danes: Okrajno sodišče Črnomelj, k. o. Adlešiči, gl. knj. 1–100, vl. št. 44.

⁵⁸ Kot v op. 55.

⁵⁹ NŠAL, ŽA Adlešiči, Ind R 1876–1973, Ind M 1876–1973. – Informatorica Terezija Husič, roj. Munič (1933), Adlešiči 20, tel. pogovor 6. 8. 2010.

⁶⁰ NŠAL, ŽA Adlešiči, fasc. 1, status animarum št. 2 (1830–1844), št. 3 (okoli 1840–1850), št. 4 (1852–1861).

⁶¹ Prav tam, status animarum št. 1 (1815–1829), št. 2 (1830–1844), št. 3 (okoli 1840–1850), št. 4 (1852–1861); Ind R 1813–1845, Ind R 1876–1973, Ind M 1876–1973.

⁶² Informatorica o sedanjem stanju: Marija Črnič, roj. Husič, 20. 5. 2010.

Glavna linija Husičev do danes⁶³

1. generacija: Anton Husič (r. ok. 1670, u. med 1737 in 1746) – ime žene neznano
2. generacija: Franc Husič (r. ok. 1690, u. 1750) – žena Katarina N.
3. generacija: Mihael Husič (r. 1721, u. 1792) – žena Katarina Hervat
4. generacija: Jožef Husič (r. 1758, u. 1829) – žena Ana Štrucel
5. generacija: Matija Husič (r. 1796, u. 1824) – žena Katarina Jankovič
6. generacija: Mihael Husič I. (r. 1822, u. 1885) – žena Barbara Adlešič
7. generacija: Mihael Husič II. (r. 1843, u. 1903) – žena Katarina Jakobčič
8. generacija: Mihael Husič III. (r. 1876, u. 1967) – žena Barbara Petek
9. generacija: Franc Husič (r. 1911, u. 1996) – žena Ljuboslava Cvitkovič
10. generacija: Marija Husič, por. Črnič (r. 1949)

Z matične posesti pri Pobrežju so se Husiči prvič razširili v okolico pod konec 18. stoletja. Leta 1787 se je 20-letni *Jurij*, sin Mihaela Husiča, priženil k mladi vdovi v sosednje Dolenjce.⁶⁴ Zakonca sta živela v Bednju in Dolenjcih, kjer sta se jima rodila dva otroka, *Jurij* pa je že po petih letih zakona umrl.⁶⁵ Tri leta po njegovi poroki se je v Bedenj, prav tako k vdovi, oženil *Matija Husič* (roj. 1771), sin Nikolaja Husiča,⁶⁶ njegovo ime (*Mathe Huschitsch*) srečamo med gospodarji v pobreškem urbarju iz let 1796–1799,⁶⁷ a je njegov rod tam kmalu ugasnil.⁶⁸ Enaka usoda je očitno doletela *Marka Husiča*, sina *Jurija*, rojenega leta 1774 v Pobrežju št. 10. Povezujemo

ga z osemnajstletnikom s tem imenom, ki je stopil pred oltar leta 1795.⁶⁹ Kot domovanje mladoporočencev je navedeno Seče selo št. 3 pri Vinici, ženin Marko pa, kot vse kaže, ni izviral iz viniške župnije.⁷⁰ Otroci v zakonu z *Marijo* se mu niso rodili ne tam ne v adlešički ali podzemeljski župniji.⁷¹ Kje vse je živel in kdaj umrl, ni bilo moč ugotoviti.⁷² Prejkone je identičen s »skrivnostnim« Markom Husičem, ki je po franciscejskem katastru leta 1825 posedoval kmetijo v Dolenjcih št. 22,⁷³ a ni tedaj prebival ne tu ne kje druge v adlešički župniji.⁷⁴ Za njim je na kmetiji živel in gospodaril *Nikolaj Husič* (1786–1843), brat *Matije* s Husičeve matične domačije v Pobrežju 10, o katerem je že tekla beseda.⁷⁵

Od ustanovitve adlešiške župnije (1789) domuje Husičev rod kontinuirano v dveh župnijah. V matični podzemeljski je ostal *Nikolajev sin Ivan Husič* (1768–1839), ki se je, najverjetneje leta 1790, priženil na *Cerkvišče* št. 2.⁷⁶ Tu se mu je od leta 1791 do 1808 rodilo več otrok,⁷⁷ med njimi štirje sinovi,

⁶³ Od 5. generacije dalje temelji rodovnik na naslednjih glavnih virih: NŠAL, ŽA Adlešiči, fasc. 1, status animarum št. 1 (1815–1829), št. 2 (1830–1844), št. 3 (okoli 1840–1850), št. 4 (1852–1861); Ind R 1813–1845, Ind R 1876–1973; Upravna enota Črnomelj, Oddelek za notranje upravne zadeve, Adlešiči M 1845–1910.

⁶⁴ NŠAL, ŽA Podzemelj, P 1771–1827, fol. 9. – Ob poroki je naveden le skupen kraj Dolenjci, a ni dvoma, da je bil *Jurijev* oče *Mihael* iz Pobrežja, saj v tem času v župniji ni bilo drugega *Mihaela*. *Jurija*, rojenega okoli leta 1767, v krstni matici sicer ni najti, tako kot ne njegove sestre *Marije*, rojene okoli 1766, ki jo – kot hčer *Mihaela* iz Pobrežja – prvič srečamo ob poroki 26. januarja 1786, ko se je hkrati oženil tudi njen brat *Jožef* (prav tam, s. p.). – *Jurijeva* žena *Ana*, hči *Ivana* Kralja iz Dolenjcev, se je z *Nikolajem* Kraljem poročila 4. februarja 1784, ovdovela pa je že 10. maja naslednje leto (P 1771–1827, s. p.; M 1771–1828, fol. 2).

⁶⁵ Sin *Jurij* je prišel na svet 6. 4. 1789 v Bednju 21, *Katarina* pa 1. 11. 1791 v Dolenjcih 4 (NŠAL, ŽA Podzemelj, R 1784–1795, fol. 17; ŽA Adlešiči, R 1791–1811, fol. 6). Tu sta 27-letni oče *Jurij* in najmlajša hči drug za drugim tudi umrla 30. 11. in 11. 12. 1792 (ŽA Adlešiči, M 1791–1840, fol. 3).

⁶⁶ NŠAL, ŽA Podzemelj, P 1771–1827, fol. 24.

⁶⁷ ARS, AS 749, Gospodstvo Krupa, Pobrežje in Pusti Gradec, knj. 23, urbar Pobrežje 1796–1799, fol. 139.

⁶⁸ *Matiji* in *Ani* sta se v Bednju št. 3 rodila hči *Katarina* 10. 10. 1791 in sin *Ivan* 24. 5. 1794 (NŠAL, ŽA Adlešiči, R 1791–1811, fol. 6 in 12). Pozneje ni družine najti ne v adlešičkih matičnih knjigah ne v najstarejši knjigi »status animarum« (ŽA Adlešiči, fasc. 1, status animarum št. 1 (1815–1829), kakor tudi ne v franciscejskem katastru (ARS, AS 176, Franciscejski kataster za Kranjsko, N 337, k. o. Bedenj).

⁶⁹ NŠAL, ŽA Adlešiči, P 1791–1879, fol. 6. – Da gre za *Marka* iz Pobrežja, kaže poleg izbire kraja poroke tudi ime njegove poročne priče *Jurij Husič*, kot se je imenoval najstarejši brat pobreškega *Marka*.

⁷⁰ Prim. NŠAL, ŽA Vinica, R 1757–1784.

⁷¹ Prim. NŠAL, ŽA Adlešiči, R 1791–1811; ŽA Podzemelj, R 1797–1828; ŽA Vinica, R 1784–1804.

⁷² V adlešičkih in podzemeljskih mrljskih maticah ga pogrešamo, enako v statusih animarum.

⁷³ ARS, AS 176, Franciscejski kataster za Kranjsko, N 1, k. o. Adlešiči, mapa 1824, mapni list IV; zapisnik stabnih parcel, 26. 4. 1825; zapisnik zemljiških parcel, 26. 4. 1825.

⁷⁴ Prim. NŠAL, ŽA Adlešiči, fasc. 1, status animarum št. 1 (1815–1829).

⁷⁵ Prav tam, št. 2 (1830–1844), št. 3 (okoli 1840–1850), št. 4 (1852–1861). – ARS, AS 340, Zemljiška knjiga za sodni okraj Metlika in Črnomelj, knj. 9, vl. št. 3.

⁷⁶ Poroke v podzemeljski poročni matici ni, toda ženina družina s priimkom *Kambič* je na tem naslovu živela vsaj od hišnega oštevilčenja leta 1770 dalje (NŠAL, ŽA Podzemelj, R 1756–1784 in 1795–1796, P 1771–1827). Ivanovo identiteto potrjuje navedba starosti 71 let ob smrti 14. maja 1839 (prav tam, M 1829–1856).

⁷⁷ Krsti otrok *Ivana* in *Ane* Husič so si sledili takole: *Matija* 1. 1. 1791, *Nikolaj* 18. 10. 1793, *Jurij* 3. 11. 1796, *Katarina* 2. 9. 1799, *Nikolaj* 2. 12. 1800, *Ana* oz. *Ane* (!) 5. 9. 1804,

ki so se vsi poročili zelo mladi in razširili priimek v domači vasi in v sosednjih Gribljah.⁷⁸ Na posesti staršev na Cerkvishah (nova št. 11) je ostal Matija (roj. 1791), star ob poroki komaj dobrih štirinajst let. Drugi sin Jurij (roj. 1796) je stopil pred oltar pri osemnajstih, najprej z družino prebival doma in se nato preselil na posest na Cerkvishah 23, tretji Ivanov sin Nikolaj (roj. 1800) se je devetnajstleten priženil v Griblje 44, četrti Mihael (roj. 1808) pa prav tako devetnajstleten v Griblje 37.⁷⁹

Z veliko verjetnostjo lahko sklepamo, da so vsi belokranjski Husiči izšli iz pokrščenega »Turka« Antona. Priimek se je na Slovenskem dolgo omejeval na Belo krajino. V prvi polovici 20. stoletja (1931) je bil razširjen zgolj v dveh tedanjih okrajih, metliškem in črnomaljskem, v zadnjem še različica Husič.⁸⁰ Tudi danes živi večina njegovih nosilcev v Beli krajini in soseščini: 31. decembra 2008 jih je od skupno 37 prebivalo 25 v statistični regiji Jugovzhodna Slovenija. Toda Husičev je zdaj v Sloveniji osemkrat manj od »daljnih sorodnikov« Husičev (295), ki jih srečamo v kar 11 od 12 slovenskih statističnih regij, v vseh razen v Pomurski. 19 Husičev najdemo tudi v regiji Jugovzhodna Slovenija,⁸¹ med drugim v belokranjskem Črnomlju.⁸²

Prišli smo do priimka Husič, kot bi se danes v svojem rodnem okolju pisal Anton, začetnik rodu pobreških Husičev. Z njim smo začeli in z njim tudi končajmo. Kot neizogibno se zastavlja vprašanje, ali je naselitev pokrščenega »Turka« Antona pomenila izjemo ali je bilo v belokranjskem prostoru takih primerov morda več. Uskoški priimki in vse vedenje o migracijah z jugovzhoda kažejo (samo) na priseljevanje pravoslavnega in katoliškega življa. Drugače kot ta bi bili pokrščeni muslimani med priseljenci v vsakem primeru zgolj posamezniki brez družin. Poleg priimka Husič pritegne pozornost še en podzemeljski priimek – Zmajič oziroma Smajič, ki je tu živel najmanj eno generacijo pred Antonom Husičem in ga prvič srečamo v najstarejši ohranjeni matični knjigi leta 1669 (*Smaiz*, *Smaitz*), ko sta ga

nosili vsaj dve družini.⁸³ Sam po sebi priimek sicer ne pove skoraj ničesar. Lahko bi šlo resnično za patronimik iz osebnega imena Smajo/Ismael, lahko za izpeljanko iz samostalnika zmaj ali sploh za kaj tretjega.⁸⁴ A eno je pri vsej stvari gotovo: kolonizirani moški muslimanski pokrščenci so bili na Slovenskem zelo redki, kljub temu pa je pomen listine iz Pobrežja velik, ker potrjuje, da so taki primeri obstajali in da jih torej lahko upravičeno predvidimo tudi pri nekaterih drugih »turško« zvenecih priimkih.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

ARS – Arhiv Republike Slovenije

AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko: šk. 112

AS 176, Franciscejski kataster za Kranjsko: N 1, N 337

AS 340, Zemljiška knjiga za sodni okraj Metlika in Črnomelj: popis, knj. 9

AS 749, Gospodstvo Krupa, Pobrežje in Pusti Gradec: knj. 2, 3, 5, 7, 8, 20, 23, 30

NŠAL – Nadškofijski arhiv Ljubljana

ŽA Adlešiči: Ind R 1813–1845, Ind R 1876–1973, R 1791–1811, P 1791–1879, Ind M 1876–1973, M 1791–1840, 1840–1865

ŽA Črnomelj: fasc. 1

ŽA Ljubljana-Sv. Nikolaj: Ind R 1621–1653, Ind R 1653–1692, R 1643–1653, R 1678–1686, R 1686–1692

ŽA Podzemelj: R 1669–1703 (dejansko 1675–1703, v njej vpisi porok 1669–1679), R 1719–1725, R 1726–1740, R 1740–1756, R 1756–1784 in 1795–1796, R 1784–1795, R 1797–1828, R 1829–1847, R 1848–1870, P 1723–1770, P 1771–1827, M 1725–1768, M 1771–1828, M 1829–1856

ŽA Semič: R 1672–1678, R 1688–1689.

ŽA Vinica: R 1679–1685, R 1757–1784, R 1784–1804

Okrajno sodišče Črnomelj, Zemljiška knjiga

k. o. Adlešiči, gl. knj. 1–100, 101–200, 533–570.

Upravna enota Črnomelj, Oddelek za notranje upravne zadeve

Adlešiči M 1845–1910

Mihael 10. 9. 1808 (že z novo hišno številko 10). NŠAL, ŽA Podzemelj, R 1784–1795, R 1797–1828.

⁷⁸ Družinsko izročilo pobreških Husičev pomni, da so s Husiči iz Cerkvisha v nekem daljnem sorodstvu (informatorka Marija Črnič, roj. Husič, 8. 3. 2005). Glede na to, da so se gribeljski Husiči odcepili od cerkvishkih, je razumljivo, zakaj v spominu daljnih pobreških sorodnikov ne živijo kot sorodniki.

⁷⁹ Župnijski urad Podzemelj, status animarum okoli 1840, status animarum 1862–1871.

⁸⁰ Bezljaj (ur.), *Začasni slovar*, str. 215.

⁸¹ Statistični urad Slovenije, Baza rojstnih imen in priimkov (<http://www.stat.si/imenasp>), 24. 6. 2010.

⁸² V prvi polovici sedemdesetih let 20. stoletja se je z območja Velike Kladuše priselila tričlanska družina Hasana Husića, ki šteje danes tri generacije (informatorka Remzija Husić, Ulica Otona Župančiča 6, Črnomelj, tel. pogovor 22. 6. 2010).

⁸³ Dne 25. novembra 1669 sta se poročili hči Ivana (*Joannis Smaiz*) in hči Jurija Smajiča/Zmajiča (*Georgij Smaich*), obe iz Boršta, poročna priča pa je bil obakrat Nikolaj Smajič/Zmajič (*Nicolao Smaitz*). NŠAL, ŽA Podzemelj, R 1669–1703 (dejansko 1675–1703, v njej vpisi porok 1669–1679).

⁸⁴ Iz osebnega imena (I)smail naj bi izvirali priimek Zmajlovič, razširjen v hrvaškem Pokuplju (Paver, »Turci«, str. 51).

Župnijski urad Laško

Matične knjige: R 1665–1679, M 1648–1721

Župnijski urad Podzemelj

Statusi animarum: okoli 1840, 1862–1871

ELEKTRONSKI VIR

<http://www.stat.si/imenasp>

INFORMATORJI

Marija Črnič, roj. Husič (1949), Purga 2, Adlešiči.

Terezija Husič (1933), Adlešiči 20, Adlešiči.

Valentin Husič (1943), Borštnikova ulica 16, Maribor.

Remzija Husič (1976), Ulica Otona Župančiča 6, Črnomelj.

LITERATURA

Baraga, France (ur.): *Historia annua Collegii Societatis Jesu Labacensis (1596–1691)*. Ljubljana : Družina, Provincia Sloveniae Societatis Iesu = Provincialat Družbe Jezusove, 2002.

Bezljaj, France (ur.): *Začasni slovar slovenskih primumov*. Ljubljana : Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1974.

Golec, Boris: Krščevanje osmanskih podanikov (muslimanov) na Slovenskem od konca 16. do konca 17. stoletja. *Arhivi* 33 (2010), št. 2 – v tisku.

Golec, Boris: Nastanek in razvoj slovenskih meščanskih naselij – naslednikov protiturskega tabora (drugi del). *Zgodovinski časopis* 54, 2000, str. 523–562.

Krajevni leksikon Dravske banovine. Krajevni repertorij z uradnimi, topografskimi, zemljepisnimi, zgodovinskimi, kulturnimi, gospodarskimi in tujškoprometnimi podatki vseh krajev Dravske banovine. Ljubljana : Uprava Krajevnega leksikona Dravske banovine, 1937.

Mal, Josip: *Uskočke seobe i slovenske pokrajine. Povest naseobina s kulturno-istorijskim prikazom (sa kartom)*. (Srpski etnografski zbornik, knjiga XXX). Ljubljana : Jugoslovanska tiskarna, 1924.

Mlinarič, Jože: Usoda turških ujetnikov v avstrijskih deželah v času od 15. do 17. stoletja in njihovo pokrščevanje. V: Jerše, Sašo (ur.): *Med Srednjo Evropo in Sredozemljem. Vojetov zbornik*. Ljubljana : Založba ZRC, ZRC SAZU, 2006, str. 289–305.

Paver, Mladen: »Turci« usred Zagorja. *Gazophylacium. Časopis za znanost, umjetnost, gospodarstvo i politiku* 5, 2000, br. 1/2, str. 49–52.

Putanec, Valentin (ur.). – Šimunović, Petar (ur.): *Leksik prezimena Socijalističke republike Hrvatske*. Zagreb : Institut za jezik, Nakladni zavod Matice hrvatske, 1976.

Radics v., Peter: Der krainische Historiograph Johann Ludwig Schönleben. *Mitteilungen des Musealvereines für Krain* VII, 1894, str. 1–72.

Smole, Majda: *Graščine na nekdanjem Kranjskem*. Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1982.

Škaljić, Abdulah: *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Sesto izdanje. Sarajevo : Svjetlost, 1989.

Teply, Karl: Vom Los osmanischer Gefangener aus dem Großen Türkenkrieg 1683–1699. *Südostforschungen* (München : R. Oldenburg) XXXII, 1973, str. 33–72.

Vodnik po matičnih knjigah za območje SR Slovenije I–III (Skupnost arhivov Slovenije. Vodniki. 1. zvezek). Ljubljana : Skupnost arhivov Slovenije, 1972–1974.

Vodnik po župnijskih arhivih na območju SR Slovenije (Vodniki. 2. zvezek). Ljubljana : Skupnost arhivov Slovenije, 1975.

Voje, Ignacij: *Slovenci pod pritiskom turskega jarma* (Razprave Filozofske fakultete). Ljubljana : Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 1996.



S U M M A R Y

The Christianised »Turk« Anton Husič and his 316-year-old family line in Pobrežje, White Carniola

In addition to transcripts of charters, the appendix to one of the urbarial records of the Pobrežje ob Kolpi (Germ.: Freienthorn) seigniorship also contains a record – a letter of privilege (Germ.: *Freiheitsbrief*), the only one of its kind in the Slovenian territory. The letter is the only hitherto known testimony about the settlement of a Christianised Muslim on a given estate during the centuries-long warfare against the Ottoman Empire. Parish registers from the end of the 16th century until the end of the 17th century contain several tens of entries pertaining to the christenings of so-called »Turks«, especially women and children captured during the Viennese War 1683–1699, but as they had no family names, hardly anything has been discovered about the converts' later lives. On the other hand, several possible patronymics have been preserved throughout centuries (Murat, Mustafa, Hasan, etc.); however, the dearth of sources has made it impossible to ascertain with certainty whether they were truly the descendants of Christianised Muslims. The conclusion that individual Turkish prisoners of war and male deserters also settled the Slovenian territory as colonists was finally confirmed with the finding of the letter of privilege from Podbrežje.

The letter was issued on 2 March 1707 by Count Hans Adam Purgstall, Chief of the Ogulin Captaincy in the Military Frontier. The latter was not far from his castle and seignior of Pobrežje ob Kolpi located near the present Slovenian-Croatian state border. The count granted his serf, Christianised Anton Husič, »a Turk of non-Christian birth«, and his heirs property rights on a real estate in the small market town of Pobrežje adjoining the castle and on a half Hufe of nearby land as a token of gratitude for his loyal service. The deed contains a fairly detailed description of Husič's service from his christening onwards – he served as the count's chamberlain (Germ.: *Kammerdiener*) and then as the treasurer of the Captaincy of Ogulin – but

reveals nothing about his origin. Nevertheless, circumstantial indications have led to the speculation that the »Turk« originated from the present-day border area between Croatia and the north-western part of Bosnia and Herzegovina and that he was not captured as a child. In Pobrežje, where his name was first mentioned in 1694, Husič must have earned a considerable reputation, for he often appeared as a godfather, being also referred to as »lord« twice in the parish register and as »duke« (military title) in urbaria. What is more, the estate mentioned in the charter of 1707 is remains in the hands of the Husič family today, whose presence in Pobrežje and its surroundings has been continually documented for 316 years.